

17. Bölüm

ADÖLESANLARDA SİBER ZORBALIK VE AKRAN ZORBALIĞI

Elif ERBAY ÖZDEDE¹

| 1. GİRİŞ

Adölesan dönem, özellikleri gereği alkol ve madde bağımlılığı, şiddet, trafik kazaları, depresyon, anksiyete, özkıyım, video oyunları bağımlılığı, yeme bozuklukları gibi psikopatolojilerle birlikte, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve adölesan gebelik gibi birçok sorunun görüldüğü bir dönemdir¹. Saldırganlık ve şiddet ise tarih boyunca en eski toplumlardan, en medeni topluluklara kadar bütün zaman dilimlerinde bir problem olarak varlığını sürdürmektedir ve saldırırganlık türleri, farklı kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde özellikle adölesanlarda hızla artış gösteren saldırırgan davranışlar, genellikle akran zorbalığı ve bunun arkasından siber zorbalık olarak adlandırılmaktadır².

| 2. ZORBALIK TANIMI

Zorbalık, genellikle gençlik kültürünün kaçınılmaz bir parçası olarak görülmektedir³. Zorbalık, gençlikte görülen bir tür şiddet ve olumsuz bir çocukluk deneyimidir. Hastalık Kontrol ve Önlenmesi Merkezleri (Centers for Disease Control and Prevention – CDC), zorbalığı, “*kardeş veya şu anda flört partneri olmayan başka bir genç veya genç grup tarafından gözlemlenen veya algılanan bir güç dengesizliği içeren ve birden çok kez tekrarlanan veya tekrarlanma olasılığı yüksek olan, herhangi istenmeyen saldırırgan davranış(lar)*” ola-

¹ Öğr. Gör. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD., elif.erbay@bilecik.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Özbey H, Başdaş Ö. Ergenlerde zorbalık ve hemşirelik yaklaşımı. ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2020;7(1):6-50.
2. Yaman E, Sönmez Z. Ergenlerin siber zorbalık eğilimleri. Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying 2015;2(1):18-31.
3. UNICEF, 2011, Children Safety Network. Preventing Bullying: The Role of Public Health and Safety Professionals. 10.07.2021 tarihinde <https://www.unicef.org/media/66556/file/Preventing-Bullying.pdf> adresinden alınmıştır.
4. ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Birimi - U.S. Department of Health and Human Services, 2021a. Warning signs of bullying. Date Last Reviewed May 21, 2021. 10.07.2021 tarihinde <https://www.stopbullying.gov/bullying/warning-signs> adresinden alınmıştır.
5. CDC, 2020. Preventing Bullying. Last update: October 21, 2020. 05.07.2021 tarihinde <https://www.cdc.gov/violenceprevention/youthviolence/bullyingresearch/fastfact.html> adresinden alınmıştır.
6. CDC, 2019. Stop Bullying. Last update: October 3, 2019. 05.07.2021 tarihinde <https://www.cdc.gov/injury/features/stop-bullying/> adresinden alınmıştır.
7. ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Birimi - U.S. Department of Health and Human Services, 2021b. Who is at risk. Date Last Reviewed June 20, 2021. 10.07.2021 tarihinde <https://www.stopbullying.gov/bullying/at-risk> adresinden alınmıştır.
8. ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Birimi - U.S. Department of Health and Human Services, 2020. What is cyberbullying. Date Last Reviewed July 21, 2020. 10.07.2021 tarihinde <https://www.stopbullying.gov/cyberbullying/what-is-it> adresinden alınmıştır.
9. Willard NE. Cyberbullying and cyberthreats Effectively Managing Internet Use Risks in Schools. Center for Safe and Responsible Use of the Internet, 2007. 10.06.2021 tarihinde http://www.cforks.org/Downloads/cyber_bullying.pdf adresinden alınmıştır.
10. Serin, H. Ergenlerde siber zorbalık/siber mağduriyet yaşantıları ve bu davranışlara ilişkin öğretmen ve eğitim yöneticilerinin görüşleri. 2012. Doktora tezi. Danışman: Prof. Dr. İrfan Erdoğan. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. İstanbul.
11. Ayas T, Horzum MB. İlköğretim öğrencilerinin sanal zorba ve mağdur olma yaygınlığı. İlköğretim Online 2012;112:369-80.
12. Arslan S, Savaşer S, Hallett V, Balci S. Cyberbullying among primary school students in Turkey: self-reported prevalence and associations with home and school life. Cyberpsychology Behavior, and Social Networking 2012;15(10):527-33.
13. Dilmaç B, Aydoğan D. Parental attitudes as a predictor of cyberbullying among primary school children. International Journal of Human and Social Sciences 2010;79:547-53.
14. Arslan S, Akkaş E, Altınbaş Akkaş Ö. Lise öğrencilerinin siber zorbalık durumları. ACED 2015;05(03):129-43.
15. Durna S. Lise öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyet sıklığı ve bunların anksiyete ve depresyon ile ilişkisinin incelenmesi: Konya örneği. 2019. Uzmanlık tezi. Danışman: Prof. Dr. Nazan Karaoğlu. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Meram Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı. Konya
16. Aközülü Z. Adölesanlarda siber zorbalığa maruziyetin sonuçları: siber mağduriyet. 1. Uluslararası Şiddeti Anlamak Kongresi Bildiri Kitabı, 21-23 Mart 2019. Tam metin bildiri.
17. Akca EB, Sayımer İ. Siber zorbalık kavramı, türleri ve ilişkili olduğu faktörler: Mevcut araştırmalar üzerinden bir değerlendirme. AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi 2017;8(30):7-19.
18. Durak H, Seferoğlu SS. Siber zorbalık: Eski bir toplumsal sorunla ilgili yeni tanımlamalar, bakışlar, değerlendirmeler. A. G. Baran & M. Çakır (Ed.), içinde İnter-disipliner yaklaşımla gençliğin umudu toplumun beklentileri (ss. 167-187). Ankara: Hacettepe Üniversitesi

- Yayınları, 2016. p.167-187. 16.07.2021 tarihinde http://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/yayin/Kitap_GencliginUmudu-2016_Durak-Seferoglu_SiberZorbalik_167-187.pdf adresinden erişilmiştir.
19. Dilmaç B. Cyberbullying: A Preliminary Report on College Students. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory&Practice 2009;9(3):1307-25.
 20. Şahin M, Aydın B, Sarı SV. Cyberbullying, cyber victimization and psychological symptoms: A study in adolescent. C.U. Faculty of Education Journal 2012;41(1):53-9.
 21. Bridge ED, Duman N. Ergenlerde siber zorbalığa duyarlılığın demografik değişkenler açısından incelenmesi. Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology 2019;1(3):158-65.
 22. Akbaba S, Eroğlu Y. İlköğretim öğrencilerinde siber zorbalık ve mağduriyetin yordayıcıları. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2013;26(1):105-22.
 23. Horzum MB, Ayas T. Orta öğretim öğrencilerin psikolojik belirtilere göre sanal zorba ve sanal mağdur düzeylerinin yordanması. Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying, 2014;1(2):21-36
 24. UNICEF. Cyberbullying: What is it and how to stop it. 10.07.2021 tarihinde <https://www.unicef.org/end-violence/how-to-stop-cyberbullying> adresinden erişilmiştir.
 25. Aksaray PDS. Siber zorbalık. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2011;20(2):405-31.
 26. Evli M, Şimşek N, Uzdil N. Ergenler İçin Yeni Bir Tehdit: Siber Mağduriyet. İçinde: Sanal Alem/Medya Şiddeti (Ed. Sargın N.). Ankara: HEGEM Yayınları, 2018. p.210-219.
 27. İzgır G. Lise öğrencilerinde akran zorbalığının yaygınlığı. 2019. Yüksek lisans tezi. Danışman: Dr. Öğrt. Üyesi Belgin Yıldırım. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Aydın.
 28. Gökaya F, Sütcü ST. Akran zorbalığının ortaokul öğrencileri arasındaki yaygınlığının incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 2020;35(1):40-54.
 29. Sarı C, Demirbağ BC. İlk ve ortaokul öğrencilerinde akran zorbalığının sosyodemografik değişkenler açısından değerlendirilmesi: ilçe örneği. Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi 2019;1(3):119-31.
 30. Coşkun A. Ortaokula devam eden öğrencilerde akran zorbalığına neden olan etkenlerin incelenmesi. 2018. Yüksek lisans tezi. Danışman: Prof. Dr. Nilgün Baysal Metin. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı. Ankara.
 31. Öztürk H. Ortaöğretim öğrencilerinin akran zorbalığı ilişkisinde zorba veya kurban olma durumlarını etkileyen faktörler ve okul sosyal hizmeti. 2019. Yüksek lisans tezi. Danışman: Prof. Dr. Nurdan Duman. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları Programı. Ankara.
 32. Çayırdağ N. İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okul kültürünü algılayışları ile zorbalık eğilimleri ve zorbalıkla baş etme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. 2006. Yüksek lisans tezi. Danışman: Doç. Dr. İrfan Erdoğan. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
 33. Gürhan N. Her yönü ile akran zorbalığı. Türkiye Klinikleri J Psychiatr Nurs-Special Topics 2017;3(2):175-81.
 34. Afşar F, Alkaya S.A. Akran zorbalığının önlenmesinde okul sağlığı hemşiresinin rolü. HU-HEMFAD-JOHUFON 2018;5(1):78-84.
 35. Arseneault L. The long-term impact of bullying victimization on mental health. World Psychiatry 2017;16(1):27-28. DOI:10.1002/wps.20399.
 36. ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Birimi - U.S. Department of Health and Human Services, 2021c. 10.07.2021 tarihinde stopbullying.gov adresinden erişilmiştir.
 37. SchoolSafety.gov. Prevent - Bullying and Cyberbullying. 10.07.2021 tarihinde <https://www.schoolsafety.gov/prevent/bullying-and-cyberbullying> adresinden erişilmiştir.